

نگاهی راهبردی به سفرهای رئیس جمهور

سید مسعود موسوی*

اشاره:

سفرهای آقای دکتر روحانی به چند کشور خارجی طی یک ماهه اخیر، از مهم‌ترین رخداد‌های سیاست خارجی کشورمان بود. سفر به دو کشور ونزوئلا و کوبا در آمریکای لاتین و شرکت در هفتاد و یکمین اجلاس سران مجمع عمومی سازمان ملل و متعاقب آن با فاصله اندکی سفر به کشورهای ویتنام، مالزی و تایلند در شرق و جنوب شرق آسیا، نشان داد دولت یازدهم برای تقویت جایگاه بین‌المللی ایران در پس‌ابرجام عزمی جدی دارد و تلاش می‌کند از مدت زمان باقی‌مانده از عمر این دولت حداکثر استفاده را بکند. در این نوشتار تلاش می‌کنیم با تحلیل جنبه‌های مختلف این سفرها، دستاوردهای آن را مورد بررسی قرار دهیم.

مقدمه

یک ماه گذشته ترافیک بسیاری را در سفرهای خارجی آقای دکتر روحانی رئیس جمهور کشورمان شاهد بودیم. سفر ایشان به آمریکای لاتین و سخنرانی در مجمع عمومی سازمان ملل و در ادامه، سفر به چند کشور جنوب و شرق آسیا، تحرک زیادی را در سیاست خارجی کشور به دنبال داشت. این سفرها که در سال پایانی دولت یازدهم صورت گرفت، در رسانه‌های داخل و خارج از کشور بازتاب گسترده‌ای داشت. اگرچه این سفرها از این منظر که در راستای شرکت در اجلاس‌های بین‌المللی و منطقه‌ای صورت می‌گرفت به نوعی غیرایجابی و اجباری بود اما دولت یازدهم تلاش کرد بیشترین بهره‌برداری را از این

سفرها در ابعاد مختلف داشته باشد. در این نوشتار تلاش می‌شود با تشریح این سفرها، دستاوردهای آنها مورد بررسی قرار داده شود.

سفر به آمریکای لاتین

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، آمریکای لاتین در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از جایگاه مهمی برخوردار شد. این اهمیت عمدتاً به خاطر حضور دولت‌های چپ و انقلابی در رأس کشورهای این منطقه بود. در آن مقطع، کشورهایی چون کوبا و نیکاراگوئه با توجه به ویژگی انقلابی و ضد آمریکایی بیشتر مورد توجه بودند. از سوی دیگر از منظر دولتمردان جمهوری اسلامی ایران، حضور در منطقه آمریکای لاتین و ارتباط با کشورهای این منطقه به عنوان حیاط خلوت آمریکا می‌توانست اسباب مزاحمت و نگرانی دولتمردان واشینگتن را فراهم آورد، مسئله‌ای که در جای خود بسیار مهم بود. در زمان هشت سال دفاع مقدس که با شدیدترین تحریم‌های جهانی مواجه بودیم، کشورهای این منطقه نقش مؤثری در تأمین برخی نیازهای اقتصادی و تجاری و حتی تسلیحاتی ایران ایفا کردند.

به‌رغم این که روابط ایران با کشورهای آمریکای لاتین پس از انقلاب فراز و نشیب زیادی داشته، در دوره دولت‌های نهم و دهم روابط ایران با برخی کشورهای این منطقه از رشد چشمگیری برخوردار شد. در این بین، به‌طور مشخص ونزوئلا و شخص هوگو چاوز با توجه به روحیات خاصی که داشت، در سیاست خارجی ایران اعتبار ویژه‌ای پیدا کرد و سطح همکاری سیاسی و اقتصادی بین دو طرف به نحو قابل توجهی توسعه داده شد و سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی فراوانی توسط ایران در این منطقه صورت گرفت. در این دوره از جمله اهدافی که برای افزایش حضور در این منطقه مد نظر بود، دور زدن تحریم‌های علیه ایران و یارگیری از این کشورها در مجامع بین‌المللی بود. با وجود این یکی از انتقادهایی که به سیاست خارجی دولت‌های نهم و دهم از سوی صاحب‌نظران وجود داشت، اعتباردادن بیش از این حد به این منطقه در قیاس با دیگر مناطق راهبردی مهم برای جمهوری اسلامی ایران بود.

پس از روی کار آمدن دولت یازدهم و در عرض سه سالی که از آغاز دولت آقای روحانی می‌گذرد برخلاف دو دولت قبلی، منطقه آمریکای لاتین از اولویت خارج شد و به نوعی در حاشیه قرار گرفت. البته می‌توان دلایلی چون تمرکز ویژه دستگاه دیپلماسی برای حل مسئله پرونده هسته‌ای و در نهایت دستیابی به توافق برجام و پس از آن پیچیدگی‌های اجرای آن و مشکلاتی که ایران در عرصه رقابت با رقبای منطقه‌ای خود داشت و همچنین نگاه انتقادی به سیاست خارجی دولت قبل در قبال این منطقه را به عنوان اصلی‌ترین علل در پیش گرفتن این رویه فرض کرد.

با این اوصاف، آقای دکتر روحانی در بیست و هفتم شهریورماه برای شرکت در هفدهمین اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم تعهد و تحویل مسئولیت ریاست این جنبش به نیکلاس مادرو رئیس جمهور ونزوئلا، عازم این کشور شد. اولین سفر دکتر روحانی به کوبا و منطقه آمریکای لاتین در حالی صورت گرفت که محمدجواد ظریف، وزیر خارجه کشورمان در اواخر مرداد ماه به هاوانا سفر کرد و با مقامات این کشور انقلابی دیدار و رایزنی کرد. هفدهمین اجلاس سران عضو جنبش عدم تعهد با شعار «صلح، حاکمیت و همبستگی برای توسعه» در جزیره مالگاریتای ونزوئلا برگزار شد. ایران طی چهار سال گذشته ریاست جنبش عدم تعهد را عهده‌دار بود. پیش از این قرار بود که سال گذشته و طبق روال معمول پس از سه سال ریاست ایران، ریاست این اجلاس به ونزوئلا واگذار شود اما به دلیل عدم آمادگی این کشور برای برگزاری اجلاس سران، برگزاری هفدهمین اجلاس یک سال تعویق افتاد و

به این ترتیب ریاست ایران در این اجلاس چهار ساله شد. پیش از ایران، مصر ریاست جنبش عدم تعهد را بر عهده داشت. دکتر حسن روحانی رئیس جمهور کشورمان، در جزیره مارگاریتا با سخنرانی در هفدهمین اجلاس سران جنبش غیرمتعهدها، گزارشی از ریاست چهارساله ایران بر این جنبش ارائه کرد و پس از آن، ریاست را برای سه سال آینده به ونزوئلا تحویل داد.

در حاشیه این اجلاس، دکتر روحانی با تعدادی از مقامات کشورهای عضو جنبش دیدار کرد. اولین دیدار ایشان با نیکلاس مادرو رئیس جمهور ونزوئلا بود و روحانی در این دیدار تأکید کرد که باید سطح همکاری‌های اقتصادی ایران و ونزوئلا نیز همپا با سطح روابط دو کشور در دیگر حوزه‌ها گسترش و تعمیق یابد. ایشان همچنین با رئیس جمهور هند، رئیس جمهور بولیوی و وزیر امور خارجه الجزایر دیدار داشت. از جمله مهم‌ترین موضوعاتی که در این دیدارها مورد بحث قرار گرفت، تلاش برای ساماندهی بازار جهانی نفت بود. کوبا دومین مقصد دکتر روحانی در سفر به آمریکای لاتین بود. وی پس از پایان سفر دو روزه به ونزوئلا، به دعوت رسمی همتای کوبایی خود به هاوانا پایتخت کوبا سفر کرد. میان تهران و هاوانا مشترکات بسیاری در زمینه‌های مختلف فرهنگی و اقتصادی و از جمله آمریکاستیزی وجود دارد. ضمن اینکه نوستالژی ویژه‌ای که نسبت به کوبا در ایران وجود دارد و بخش مهمی از آن به خاطر شخصیت فیدل کاسترو و به ویژه موضع حمایت‌آمیزی که وی پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران اتخاذ کرد، یکی از مسائل مهم در روابط دو کشور است. کوبا در حوزه آمریکای لاتین، یکی از مهم‌ترین کشورهایی هست که روند توسعه مناسبی را

مجمع عمومی سازمان ملل وجود داشت، ایشان برای چهارمین سال متوالی در این اجلاس حضور یافتند. از جمله موضوعاتی که در چهارمین سفر رئیس جمهور حاشیه‌ساز شد، زمان سخنرانی ایشان بود. امسال برخلاف سال‌های گذشته سخنرانی آقای دکتر روحانی که در روزهای اول یا دوم اجلاس برگزار می‌شد به روز سوم منتقل شد. از جمله علت‌هایی که برای این موضوع ذکر شده، مشخص نبودن برنامه سفر آقای دکتر روحانی برای سفر به نیویورک بوده است.

چهارمین سفر آقای روحانی به نیویورک و سخنرانی که ایشان در مجمع عمومی سازمان ملل داشتند، تفاوت‌های خاصی با سفرهای قبلی ایشان داشت. سفرهای قبلی اگر با هدف به نتیجه‌رساندن و ایجاد زمینه‌های موفقیت توافق هسته‌ای شکل می‌گرفت، این سفر بیشتر با هدف فراهم کردن زمینه‌های اجرایی کردن برجام بود. در واقع در این سفر تیم سیاسی آقای روحانی به دنبال رفع موانع اجرای برجام بودند. ایشان دو هدف را در این سفر دنبال می‌کردند: اول بازگ کردن موانع و مشکلاتی که در راه اجرای برجام وجود داشت، به خصوص اینکه این مشکلات و موانع را به گوش رهبران کشورهای اروپایی که با آنها دیدار داشت، برساند. دومین هدف ایجاد زمینه‌های رفع این مشکلات و موانع بود. بطور خلاصه اعلام نارضایتی از اجرای برجام و دوم پیگیری رفع آنها اهداف محوری رئیس جمهور در این سفر به شمار می‌رود. از دیگر موضوعاتی که آقای دکتر روحانی در سخنرانی‌شان بر آن تأکید کردند، سیاست تخریبی عربستان سعودی در منطقه خاورمیانه و دعوت از این رژیم برای تغییر رفتار اختصاص داشت.

در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل دکتر روحانی ملاقات‌های مهمی با مقامات عالی‌رتبه کشورهای دیگر داشت که نکته محوری این دیدارها تلاش برای ارتقای موقعیت بین‌المللی ایران پس از برجام و رفع موانع باقی‌مانده بود. در این راستا دکتر روحانی با رؤسای جمهور ترکیه، فرانسه، سوئیس، اسلوانی، بلغارستان و نخست وزیران کشورهای بریتانیا، ایتالیا، نروژ، سوئد، عراق، پاکستان، ژاپن، یونان دیدار کرد. ایشان همچنین دیدارهایی با دبیرکل سازمان ملل متحد و رهبران مسلمانان جامعه آمریکا و نخبگان و اندیشمندان آمریکایی داشتند.

سفر به شرق آسیا

پس از بازگشت از نیویورک، دکتر حسن روحانی در ۱۴ مهرماه به چند کشور مهم شرق آسیا سفر کرد. تقویت روابط اقتصادی ایران با شرق آسیا اصلی‌ترین هدف این سفر بود؛ از این رو، تعداد قابل

نه از جهت توسعه اقتصادی بلکه از جهت رفع کلی مشکلات سوادآموزی، پوشش بهداشتی گسترده و تکنولوژی‌هایی که در حوزه کشاورزی و پزشکی به کار گرفته، دارد. ضمن اینکه آب‌شدن یخ روابط کوبا و ایالات متحده و در نهایت سفر باراک اوباما به این کشور از جمله مهم‌ترین رخدادهایی بود که طی چند سال گذشته برای این کشور اتفاق افتاد. بخشی از این تحول ناشی از تغییر رویکرد رهبران دو کشور بود، اوباما همزمان با امضای توافق برجام با ایران، با عادی‌سازی روابط ایالات متحده با کوبا نشان داد که نقش رهبران در تحولات تا چه حد تأثیرگذار است. البته با توجه به جوان‌گرایی نسل جدید حزب کمونیست در کوبا تمایل به این تجدید روابط به مرور شکل گرفت.

دکتر روحانی در این سفر با فیدل کاسترو، رئیس جمهور سابق ۹۰ ساله این کشور دیدار کرد. در بیانیه‌ای که توسط دولت کوبا در پی این دیدار منتشر شد، آمده است در این دیدار کاسترو و روحانی درباره اهمیت تولید مواد غذایی و تهدیدات صلح جهانی به تبادل نظر پرداختند. روحانی پس از این دیدار با رائول کاسترو رئیس جمهور فعلی این کشور که در سال ۲۰۰۶ به این سمت انتخاب شد، دیدار کرد. در این دیدار مذاکرات دو جانبه و راه‌های توسعه همکاری‌های تهران-هاوانا مورد بررسی قرار گرفت و سپس تفاهم‌نامه‌ای میان دو کشور با حضور دو رئیس جمهور در جهت ارتقای همکاری‌های مشترک در زمینه بهداشت و سلامت امضا شد.

شرکت در هفتاد و یکمین اجلاس سران مجمع عمومی سازمان ملل

نیویورک آخرین مقصد سفر دکتر روحانی به قاره آمریکا بود. به‌رغم ابهاماتی که ابتدا درباره حضور دکتر روحانی، در اجلاس

توجهی از فعالان اقتصادی بخش خصوصی رئیس جمهور را در این سفرها همراهی می کردند. در عین حال و در همین راستا، بهانه اصلی این سفر، شرکت در دومین اجلاس سران مجمع گفتگوی همکاری‌های آسیا^۱ بود. مجمع گفتگوی همکاری‌های آسیا را می توان فراگیرترین اجلاس آسیایی دانست که می‌کوشد با حضور کشورهای مختلف از اتحادیه‌ها و انجمن‌ها و تشکل‌های منطقه‌ای در گستره آسیا، بیش از پیش زمینه تفاهم و گفتگو را برای رسیدن به صلحی پایدار در قاره کهن فراهم کند. این مجمع سال ۲۰۰۲ در جهت تعامل نزدیک‌تر اتحادیه اقتصادی اروپا و آسیا، شورای همکاری کشورهای عرب خلیج فارس، انجمن ملل آسیای جنوب شرقی و اتحادیه کشورهای جنوب شرق آسیا (آ.سه. آن) تأسیس شد. افزایش همکاری‌های اقتصادی و رشد و توسعه کشورهای آسیایی، همکاری‌های فرهنگی، گردشگری، کشاورزی، محیط زیست و حمل و نقل از جمله اهداف این مجمع به شمار می‌رود.

مجمع ۳۴ عضو دارد که شامل کشورهای عضو اتحادیه کشورهای جنوب شرق آسیا (آ.سه. آن) است و کشورهای مهم منطقه از جمله جمهوری اسلامی ایران، روسیه، چین، هند، ژاپن، کره جنوبی، پاکستان، ترکیه، عربستان، اندونزی و مالزی عضو این نهاد منطقه‌ای هستند. ریاست بر مجمع، سالانه و داوطلبانه است. عربستان سعودی در سال ۲۰۱۵ و تایلند در سال ۲۰۱۶ ریاست آن را بر عهده داشتند. امارات در سال جاری میلادی یعنی ۲۰۱۷ ریاست را بر عهده دارد و جمهوری اسلامی ایران نیز ریاست سال ۲۰۱۸ را بر عهده خواهد داشت. ایران از همان سال‌های آغازین شکل‌گیری مجمع به عضویت ناظر این مجموعه درآمد و از سال ۲۰۰۴ به عضویت مجمع درآمد.

هانوی پایتخت ویتنام، نخستین مقصد دکتر روحانی در سفر به شرق آسیا بود. این سفر در پاسخ به دعوت رسمی رئیس جمهور ویتنام آقای «ترای دای کوانگ» صورت گرفت. پس از برگزاری مراسم استقبال رسمی بلافاصله مذاکرات مشترک هیئت‌های عالی‌رتبه آغاز شد و پس از مذاکرات، دو کشور دو سند همکاری امضا کردند؛ اسنادی که همکاری در حوزه ارتباطات دو کشور را تسهیل خواهد کرد. نخستین سند مربوط به موافقت‌نامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و ویتنام در خصوص لغو متقابل روایید برای دارندگان گذرنامه‌های خاص یا خدمت بود که توسط وزیران خارجه دو کشور به امضاء رسید. یادداشت تفاهم بین وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات جمهوری اسلامی ایران و وزارت ارتباطات و اطلاعات ویتنام در زمینه همکاری‌های ارتباطات و فناوری‌های ارتباطات نیز دومین سندی بود

که امضاء شد. رؤسای جمهوری اسلامی ایران و ویتنام توافق کردند حجم مبادلات دو کشور را به پنج برابر رقم کنونی ارتقاء داده و به بیش از ۲ میلیارد دلار برسانند. ایران برای صادرات نفت، گاز، انرژی، پتروشیمی و مصالح ساختمانی از قبیل فولاد، سنگ و گچ به ویتنام اعلام آمادگی کرد. همچنین دو طرف با تأکید بر لزوم تقویت صلح و ثبات در شرق آسیا و خاورمیانه و مخالفت با جنگ، خشونت و تروریسم، اعلام کردند به حمایت از مواضع یکدیگر در مجامع بین‌المللی ادامه خواهند داد.

دومین مقصد آقای دکتر روحانی در شرق آسیا کشور مالزی بود. مالزی از جمله کشورهای توسعه‌یافته شرق آسیاست که توانسته در عرصه‌های مختلف به پیشرفت‌های خوبی دست یابد. روابط ایران و مالزی همواره مهم بوده و دو کشور پیش از برجام به ویژه در عرصه مراودات بانکی همکاری‌های خوبی داشتند. دکتر روحانی در این سفر با مقام‌های ارشد مالزی در خصوص روابط دو جانبه، از جمله در عرصه‌های مختلف اقتصادی و همکاری‌های صنعتی و تکنولوژیکی گفت‌وگو کرد. دیدار با «محمد نجیب رزاق» نخست‌وزیر مالزی، مذاکره هیئت‌های عالی‌رتبه دو کشور و نشست با نخبگان مالزی از جمله برنامه‌های دکتر روحانی در کوالالامپور بود.

دکتر روحانی در نشست مشترک مطبوعاتی با نخست‌وزیر مالزی اعلام کرد: «تهران و کوالالامپور مصمم هستند سطح روابط خود را در مرحله نخست به دوره قبل از تحریم‌ها بازگردانده و در مرحله بعدی نیز به سرعت میزان مبادلات خود را به دو برابر افزایش دهند. ما تصمیم داریم سال ۲۰۱۶ میلادی را به سال تحرک در توسعه و تقویت روابط مشترک در

کشور اعلام کردند که آماده‌اند فصل تازه‌ای را در روابط دو کشور بکشایند و یکدیگر را در دستیابی به بازارهای شرق آسیا و منطقه غرب و مرکزی آسیا و در نهایت اروپا، یاری دهند.

حسن روحانی در دیدار با نخست‌وزیر تایلند اظهار داشت: «تایلند می‌تواند پلی برای ارتباطات اقتصادی ایران در منطقه شرق آسیا باشد و ایران نیز با زیرساخت‌های مناسب در حوزه بندر و کروی‌دورهای حمل‌ونقل ریلی میان جنوب و شمال، همچنین به عنوان باثبات‌ترین و امن‌ترین کشور منطقه و در قلب بازاری ۴۰۰ میلیون نفری بهترین دروازه برای توسعه روابط تجاری شرق آسیا و تایلند با منطقه، آسیای میانه، قفقاز و اروپا است». وی همچنین به برقراری مجدد پرواز میان دو کشور اشاره و تأکید کرد: «توسعه ارتباطات ناوگان هوایی می‌تواند به توسعه متوازن همکاری‌ها در حوزه گردشگری کمک کند».

در روز پایانی این سفر رئیس‌جمهور در نشست مجمع گفت‌وگوی همکاری آسیا قدرتمندتر شدن آسیا را در گرو خودباوری و اراده مشترک برای همگرایی دانست و تأکید کرد: «کشورهای آسیایی باید با گشودن بازارها، تعامل اقتصادی، اصلاح ساختارهای داخلی، شفاف‌سازی و هماهنگی‌های گسترده در حوزه‌های سیاست‌گذاری، گام‌های بلندی در راه اعتلای کیفیت زندگی مردم خود و ارتقای جایگاه آسیا در تعاملات جهانی بردارند». روحانی همچنین در حاشیه اجلاس با معاون رئیس‌جمهور چین و رئیس‌جمهور سریلانکا دیدار کرد.

نتیجه‌گیری

سفرهای رئیس‌جمهور به آمریکای لاتین و شرق آسیا در سال پایانی دولت یازدهم نشان داد که سیاست خارجی دولت پس از برجام این است که جایگاه بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران را که یکی از دستاوردهای مهم برجام به شمار می‌آید، تثبیت نماید. سفر به آمریکای لاتین و به دنبال آن سفر به شرق آسیا نشان داد که دستگاه دیپلماسی دولت یازدهم مصمم است نوعی توازن را در روابطش با اروپا، آمریکا و آسیا برقرار کند. در واقع، این سفرها بیانگر این است که سیاست خارجی جمهوری اسلامی، اعتدال میان نگاه به غرب و نگاه به شرق را رعایت کرده است. سفر به آمریکا اگرچه با قصد شرکت در اجلاس سران جنبش عدم تعهد و همچنین شرکت در اجلاس سران مجمع عمومی سازمان ملل صورت گرفت اما حضور محسوس فعالان بخش خصوصی در این سفر نشان داد که دولت یازدهم برای برخورداری از مزایای برجام و در شرایطی که کشورهای اروپایی

حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، علمی و فرهنگی مبدل کنیم». وی همچنین بیان کرد: «در دو نشستی که با نخست‌وزیر مالزی داشتیم، درباره راه‌های حرکت سریع در روند همکاری‌ها گفت‌وگو و تبادل نظر کردیم. مهم‌ترین مسئله تسریع در تحرک بخشیدن به روابط بانکی دو کشور است. ما همچنین باید بخش‌های خصوصی دو کشور را از ظرفیت‌های مشترک به طور کامل مطلع کنیم. ایران از سرمایه‌گذاری شرکت‌های مالزیایی در بخش‌های نفت، گاز و پتروشیمی حمایت می‌کند. دو کشور همچنین می‌توانند در زمینه صنایع غذایی حلال با هم مشارکت و همکاری کنند». طرفین در نشست مشترک هیئت‌های عالی‌رتبه نیز تأکید کردند که ضروری است همه تلاش‌ها به کار گرفته شود تا سال ۲۰۱۶ میلادی، سال تحرک مجدد در توسعه و تقویت روابط مشترک تهران - کوالالامپور در حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، علمی و فرهنگی باشد. رئیس‌جمهور در ادامه سفر خود به مالزی با «پاندیکار امین» رئیس مجلس نمایندگان مالزی، نخبگان علمی، فرهنگی و رسانه‌ای این کشور و همچنین با جمعی از ایرانیان مقیم مالزی در کوالالامپور دیدار کرد.

دکتر روحانی در آخرین مرحله از سفر خود به منطقه آسیای جنوب شرقی، برای شرکت در دومین اجلاس سران مجمع گفت‌وگوی همکاری‌های آسیا، راهی بانکوک پایتخت تایلند شد. این اجلاس ۸ تا ۱۰ اکتبر (۱۷ تا ۱۹ مهر) در بانکوک برگزار شد. روحانی روز یکشنبه به طور رسمی در بانکوک پایتخت تایلند از سوی «پرایوت چان او چا» نخست‌وزیر این کشور مورد استقبال قرار گرفت. در پایان نشست هیئت‌های عالی‌رتبه ایران و تایلند دو

هنوز در تعامل عملی با ایران دچار تردیدهای بی پایه هستند، می‌تواند در برخی حوزه‌ها از همکاری کشورهای آمریکای لاتین برخوردار شود. این هدف در خصوص کشورهای شرق آسیا نیز صدق می‌کند. این کشورها با توجه به نیازهایی که به نفت و مشتقات نفتی دارند و از سوی دیگر در عرصه صنعتی و تکنولوژیکی پیشرفت کرده‌اند می‌توانند شرکای اقتصادی قابل اعتمادی باشند. سفر رئیس جمهوری به سه کشور آسیای جنوب شرقی در مسیر تقویت سیاست نگاه ایران به شرق قابل تفسیر است. نگاه به شرق یعنی نگاه به آسیا به عنوان بزرگترین قاره جهان، قاره‌ای که تشنه انرژی است و ایران می‌تواند انرژی آنها را تأمین کند. ضمن اینکه ایران هم به دنبال تکنولوژی‌های نو و شرکای تجاری است و می‌تواند از قابلیت‌های موجود در این کشورها استفاده کند. به عنوان مثال مالزی به همراه ترکیه دو کشوری بودند که در زمان تحریم‌ها رابطه نسبتاً خوبی با کشورمان برقرار کرده بودند. ضمن اینکه برخلاف کشور ترکیه، ما هیچ‌گاه مشکل امنیتی و سیاسی با مالزیایی‌ها نداشته‌ایم و رابطه ما همواره بر پایه احترام متقابل بوده است. مالزی با توجه به دسترسی قابل قبولی که در حوزه بانکی دارد، می‌تواند در حوزه بانکی ایران و حتی در عرصه خرید و فروش کالا، نقش میانجی را برای اقتصاد کشور ما ایفا کند. همچنین توان صنعتی و فنی مالزی در حد بالایی قرار دارد و از ثباتی که لازمه بدهستان‌های اقتصادی است، برخوردار است.

محوریت موضوع اقتصاد، از نکات بارز سفرهای رئیس جمهور، بود؛ امری که غفلت از آن همواره یکی از نقدها بر سیاست خارجی ایران بوده است. این در شرایطی است که در اصول سیاست خارجی کشورها یکی از مهمترین موضوعات تأمین منافع اقتصادی است. حضور پررنگ فعالان بخش خصوصی در این سفرها، نشان می‌داد که دولت قصد دارد بستر لازم را برای فعال تر شدن بخش خصوصی در مناسبات اقتصادی با خارج را به صورت جدی ایجاد کند.

در موضوع رابطه با آمریکای لاتین و همچنین کشورهای شرق آسیا باید توجه داشت که عنصر لازم برای برخورداری از یک رابطه پایدار منطبق بر تأمین منافع، داشتن استراتژی مدون، جامع و بلندمدت است تا براساس آن طرف‌های مقابل بتوانند برای تعریف پروژه‌های همکاری بلندمدت امیدوار باشند.

در خصوص رابطه با کشور ونزوئلا که طی سال‌های گذشته روابط بسیار خوبی بین دو کشور وجود داشته، باید تأکید کرد با توجه به ریاست سه ساله این کشور بر جنبش عدم تعهد و همچنین حفظ سرمایه‌گذاری‌هایی که طی این سال‌ها از سوی ایران در

ونزوئلا صورت گرفته، دستگاه دیپلماسی باید رویکرد واقع‌گرایانه‌ای را در قبال این کشور که آستان تحولات داخلی نیز هست، اتخاذ کند تا بتواند روابط پایدارتری را با آن داشته باشد.

ارتقای موقعیت بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک کشور تأثیرگذار در عرصه بین‌المللی، ویژگی دیگر سفرهای آقای دکتر روحانی بود. در شرایطی که برخی رقبا و دشمنان جمهوری اسلامی ایران، سعی در ایران‌هراسی و مخدوش نشان دادن وجهه ایران در نزد افکار عمومی جهانی را دارند، ملاقات‌های متعدد رئیس جمهور با مقامات کشورهای مهم دنیا در حاشیه اجلاس سران مجمع عمومی سازمان ملل نشان داد که دولت‌مردان دنیا جایگاه ویژه‌ای برای ایران در عرصه روابط بین‌الملل قائل هستند. ضمن اینکه رئیس دولت یازدهم همچون سه سال گذشته توانست بیشترین تأثیرگذاری را از تریبون سخنرانی مجمع عمومی برای انتقاد از آمریکا و غرب به خاطر بدقولی‌ها در خصوص رفع موانع برجام و نیز ارائه تصویری واقعی از جمهوری اسلامی ایران داشته باشد.

از دیگر ویژگی‌هایی که برای این سفرها می‌توان برشمرد، یارگیری در عرصه بین‌المللی است. جمهوری اسلامی ایران برای اینکه بتواند نقش تأثیرگذاری در مجامع بین‌المللی داشته باشد ناگزیر باید بتواند همسویی کشورهای دیگر را جلب کند؛ موضوعی که یکی از اهداف مهم این سفرها را تشکیل می‌داد.

